

ครอบครัวดี สังคมมีสุข (Family Health and Social Impact)

บทความสรุปจากการสัมมนา

อภิปรายหมู่ในการสัมมนาระบาดวิทยาแห่งชาติ ครั้งที่ 18

วันที่ 26 พฤษภาคม 2548 ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ กรุงเทพมหานคร

สรุปและเรียบเรียงโดย : คณะทำงานด้านวิชาการในการจัดสัมมนาระบาดวิทยาแห่งชาติ ครั้งที่ 18

บรรณาธิการโดย : ว่าที่ ร.ต. ศิริชัย วงศ์วัฒนไพบูลย์

สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค

ประธาน : ศาสตราจารย์นายแพทย์มุกดา ดุษฎานนท์
เลขานุการ : ดร.นพ. อนุพงษ์ สุจริยากุล
ผู้ร่วมอภิปราย : นายมนตรี สันทวิชัย (สว.)
นายสรรพสิทธิ์ คุ้มประพันธ์
ผู้ดำเนินการอภิปราย : แพทย์หญิงพรรณพิมล หล่อตระกูล

นายมนตรี สันทวิชัย

ในปัจจุบัน การดูแลเด็กและครอบครัว ใช้ศิลปะแบบผสมผสาน เพราะกระแสที่ถูกนำไปในเชิงบริโภคนิยมเน้นปัญหาในการบริโภค อะไรคือความสุข สิ่งที่ชาวบ้านต้องการ คือ ชีวิตที่ปกติสุข อะไรที่หาเงินได้ ช่วยเหลือกัน พุดคุย และไม่มียกย่องขึ้นบ้าน ครอบครัวปกติสุข อย่างน้อยที่สุดทำให้สังคมสงบ การทำให้ปกติสุขทำอะไร ในขณะที่ยังมีการพัฒนาแบบนี้นี้ ไม่มีสิทธิที่จะไปเปลี่ยนแปลง ครอบครัวและชุมชนเสียโอกาส ไม่มีอะไรที่จะไปทดแทนได้ หวังนโยบายอย่าทำลายชุมชนและครอบครัว แต่ก็หวังยาก สิ่งที่เราเห็นมาตอนนี้ ครอบครัวไม่มีความสุข เด็กกลายเป็นเครื่องมือของผู้ใหญ่ น่าเป็นห่วงมาก เราไม่ได้คุ้มครองเด็กเลย กลไกการแก้ปัญหาไปไกลเกินกว่าที่จะทำอะไรได้โดยรัฐบาล เป็นปัญหาที่ผู้ใหญ่ทำให้เกิดสิ่งเหล่านี้ สิ่งที่เราควรทำ คือ การช่วยกันมองภายในบ้านตัวเอง ไปสู่บ้านใกล้เคียง ไม่เชื่อเครือข่ายที่เกิดจากการอบรม แต่เชื่อเครือข่ายที่เกิดจากธรรมชาติ ที่ทำงานในชุมชน ตัวอย่างเด็กมารวมกลุ่มทำกิจกรรมที่ไม่ใช้เงินมาก เช่น ตั้งคณะกลองยาว สอนเด็กเป่าขลุ่ย เป็นต้น อยากให้รัฐบาลให้ทุนสนับสนุน ต้องการเพียงอุปกรณ์ ไม่ต้องการเงินเดือน คนที่แจ้งข้อมูลเด็กถูกทำร้าย เช่น ครู บุรุษไปรษณีย์ เป็นต้น คนเหล่านี้ต้องการช่วยเหลือคน คนที่ทำงานด้านสวัสดิการสังคม เด็ก และคนชรา ถ้าได้รับความช่วยเหลือจะดีมาก ต้องการโครงการที่เน้นการทำงานเป็นธรรมชาติ การจัดรูปแบบเป็นเครือข่าย มีการทำงานด้วยใจ มีเทคนิคและความรับผิดชอบ คนเหล่านี้จะได้รับการคัดเลือกและเป็นความหวัง ที่จะช่วยลดช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจนให้แคบลง ซึ่งควรจะได้รับทุนสนับสนุนจากหน่วยราชการ โดยไปให้กำลังใจ ให้ทุนสนับสนุนและวัสดุ อุปกรณ์ ต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้

อยากให้ทุกคนมองที่ตนเองก่อนว่า ปกติสุขหรือไม่ ถ้าเราเป็นปกติสุข สังคมรอบข้างก็ปกติสุขไปด้วย ทำอะไรที่จะทำให้ลูกหลาน บ้านใกล้เคียงมีกิจกรรมที่นำไปสู่ความปกติสุข วัยรุ่นทำกิจกรรมต้องมีผู้ใหญ่คอยดูแล

คอยแก้ปัญหา เพราะวัยรุ่นเป็นกลุ่มที่เข้าใจยาก งานสวัสดิการสังคมต้องได้รับการปฏิบัติ อนาคตจะได้เห็นวัยรุ่นน่ารัก

นายสรรพสิทธิ์ กุมภ์ประพันธ์

ความรุนแรงเกิดจากปัจจัย 3 อย่าง ได้แก่

- ปัจจัยทางสังคม
- ปัจจัยทางร่างกาย
- ปัจจัยทางจิตใจ

ผู้ที่ใช้ความรุนแรง จะมีประวัติเคยได้รับความรุนแรงมาก่อน ขาดทักษะในการแก้ปัญหา ผู้ที่ใช้ความรุนแรงแก้ปัญหาในครอบครัว กระบวนการเรียนรู้จะไม่เกิดขึ้น ส่งผลกระทบไปสู่บุคคลอื่นในสังคม อีกส่วนหนึ่งที่พบมากเป็นพิเศษ คือ ผู้ที่มีปัญหาทางสุขภาพจิต ซึ่งไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ จะมีอารมณ์แปรปรวน เมื่อมีสิ่งที่มากระตุ้น จะทำให้ควบคุมตนเองไม่ได้ จะแสดงอาการออกมาด้วยความรุนแรง บางทีคนอื่นไม่เป็นปัญหา แต่ตัวเองเป็นปัญหา มักจะไปใช้ความรุนแรงกับคนอื่น มีปัญหาทางพฤติกรรม ไม่สามารถคิดอะไรเป็นเหตุและผล ไม่เคารพกติกา มีการต่อต้านสังคม คนที่มีปัญหา บุคลิกภาพจะแปรปรวน พวกนี้จะใช้ความรุนแรง

สาเหตุสภาพแวดล้อมทางสังคม โดยเฉพาะคนในครอบครัว เป็นตัวกระตุ้นและก่อให้เกิดความรุนแรง จากรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นหนึ่ง เป็นการขยายไปในครอบครัว การสะท้อนให้เห็นปัญหาที่ขาดการวิเคราะห์ ควรตัดปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดความรุนแรง ปัจจัยที่จะแก้ไขให้เกิดสภาพครอบครัวที่ดี ตัดตอนการใช้ความรุนแรง ต้องสนับสนุนช่วยเหลือครอบครัวให้มีชีวิตที่มีคุณภาพ ต้องสร้างสภาพแวดล้อมในชุมชนให้มีปัจจัยเกื้อหนุนให้ครอบครัวมีสุข ได้แก่ การจัดให้มีความสุข แต่แผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และแผนพัฒนาทางสังคมไม่สมดุลกัน

แผนพัฒนาทางสังคมได้แก่

1. การคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้ที่ยากจน และอ่อนแอ
2. กฎหมายและความยุติธรรม : กฎหมายมีโครงสร้างให้ได้รับความยุติธรรม และทุกคนได้รับความคุ้มครองเสมอภาคกัน รวมทั้งสิทธิมนุษยชนทั้งหลายต้องได้รับการคุ้มครอง
3. ครอบครัวอยู่ดีมีสุข สังคมอยู่ดีมีสุข : การลงทุนทางสังคมคุ้มค่ามาก จะทำให้ครอบครัวอยู่ดีมีสุข ความรุนแรงไม่มี อาชญากรรมทางสังคมไม่มี ครอบครัวดีมีสุข จะรักษาและรับผิดชอบสุขภาพของตนเอง เชื่อมโยงสุขภาพในลักษณะองค์รวม

ครอบครัวอยู่ดีมีสุข ต้องอยู่บนสังคมที่มีความสงบสุข ต้องมีการคุ้มครอง มีกฎหมายที่มีความยุติธรรม ต้องมีระบบเกื้อหนุนครอบครัวให้สามารถมีภาวะทำหน้าที่ครอบครัวที่ดีได้

แพทย์หญิงพรรณพิมล หล่อตระกูล

ในปี พ.ศ. 2545 ครอบครัวเดี่ยว เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 55.5 ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 71 ของครอบครัวมีการใช้ความรุนแรงไม่รูปแบบใดก็รูปแบบหนึ่ง อาจเป็นการทารุณกรรม หรือการละเลยทอดทิ้งเด็ก (รุนแรงมากประมาณ

ร้อยละ 20 ซึ่งเป็นตัวเลขที่สูงมาก) ผลกระทบปัญหาครอบครัวจะกระทบในวงกว้างมาก และมีรากเหง้าของปัญหาหลายมิติ

หัวข้อการวิจัยที่น่าสนใจในขณะนี้ ได้แก่

- มาตรการสันติสุข มาตรการเชิงสวัสดิการและสิทธิประโยชน์พื้นฐานสำหรับครอบครัว มีการวิจัยเรื่องสันติสุข มีการทดลองไม่ให้พูดกันและห้ามแตะเนื้อต้องตัวกัน ไม่เกิน 3 วัน พบว่า จะมีการใช้ความรุนแรง
- มาตรการเชิงสงเคราะห์และแทรกแซง : แนวคิดการแทรกแซงและสงเคราะห์ครอบครัวแบบไหนที่ไม่ใช่แบบเอื้ออาทร จนพึ่งตนเองไม่ได้
- มาตรการการสร้างการเรียนรู้สำหรับครอบครัว : ทุกคนอยากมีครอบครัวที่มีความสุข การจัดการปัญหาในครอบครัว ถ้าจัดการไม่ได้ก็จะใช้ความรุนแรง กระบวนการเรียนรู้ในครอบครัว ต้องการการแลกเปลี่ยนและการทำความเข้าใจกัน
- มาตรการทางสังคมที่เอื้อต่อการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง หมายถึง การมีกิจกรรมสำหรับเด็กและครอบครัวที่จะเปิดความเป็นครอบครัวเดี่ยว การปิดตัวเองของครอบครัว การใช้ความรุนแรงของครอบครัว ออกมาสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการที่จะให้ซึ่งกันและกันระหว่างครอบครัว ในการที่จะช่วยให้ครอบครัวสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ หรือช่วยให้เกิดมีกระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้น

ศาสตราจารย์นายแพทย์มุกดา ตฤณานนท์

พฤติกรรมและนิสัยเด็กของวัยรุ่นเป็นอย่างไร เราควรจะแก้ไขอย่างไร? เพราะเด็กควบคุมอารมณ์ไม่ได้ มักจะแสดงออกในความรุนแรง ไม่เคารพกติกา ทุกคนต้องแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เพราะรู้สภาพของครอบครัวตนเองดีกว่าผู้อื่น

ดร.นพ. อนุพงษ์ สุจริยากุล

ขณะนี้ปัญหาครอบครัวและสังคมมีมาก กลไกที่มีอยู่ไม่เพียงพอ กลไกการแก้ปัญหามากกว่า กลไกเชิงป้องกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ รัฐต้องลงทุนทางด้านกิจกรรมสังคมให้มากกว่าที่เป็นอยู่ คือ การที่เราต้องเริ่มที่ตัวเราก่อน เริ่มที่ครอบครัวของเรา ก่อน ถ้ารัฐไม่พยายามลงทุนให้สังคม จะไม่ทำให้เกิดครอบครัวที่ปกติสุขได้ ถ้าปัญหาสภาพแวดล้อมไม่ดี ต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีให้ รวมทั้ง ควรเพิ่มทักษะในการดำเนินชีวิตด้วย
